

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

FEVZİ ARSLAN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2021/25150
Karar Tarihi : 31/10/2024

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ
İrfan FİDAN
Muhterem İNCE
Yılmaz AKÇİL
Raportör : Murat BAŞPINAR
Başvurucu : Fevzi ARSLAN
Vekili : Av. Mustafa İtri ŞENALP

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza mahkemesi kararına karşı yapılan temyiz başvurusunun süre yönünden reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Konya Cumhuriyet Başsavcılığının 19/7/2018 tarihli iddianamesinin kabulü ile başvuru hakkında kamu davası açılmıştır. Konya 1. Ağır Ceza Mahkemesince görülen yargılamada başvurunun kasten öldürme, kasten öldürmeye teşebbüs ve yasak silah bulundurma suçlarından cezalandırılmasına istinaf kanun yolu açık olmak üzere karar verilmiştir.

3. Başvurucu, anılan karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvurunun istinaf başvurusu, kasten öldürmeye teşebbüs suçlarından tefrik edilerek ayrı bir esasa kaydedildikten sonra Konya Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) tarafından duruşma açılmak suretiyle 18/12/2019 tarihinde incelenmiş ve temyiz kanun yolu açık olmak üzere başvuru ve müdafinin yüzüne karşı karar verilmiştir. Ceza Dairesi kararının hüküm fıkrasında kanun yoluna ilişkin şu hususlara yer verilmiştir:

"Dair, sanık ve müdafinin yüzüne karşı, diğerlerinin yokluğunda, Cumhuriyet Savcısının huzurunda, gerekçeli kararın tefhimden/tebliğinden itibaren 15 gün içinde dairemize verilecek dilekçe veya tutanağa geçirilmek üzere zabıt kâtibine beyanda bulunmak veya başka Bölge Adliye Mahkemesi Ceza Dairesi veya İlk Derece Ceza Mahkemesi aracılığıyla dilekçe gönderilmek, tutuklu sanık yönünden ayrıca ceza infaz kurumu müdürlüğüne beyanda bulunmak veya dilekçe vermek suretiyle, Yargıtay ilgili Ceza Dairesi tarafından incelenmek üzere TEMYİZ yolu; .. açık olmak üzere 18/12/2019 tarihinde oybirliğiyle verilen karar açıkça okunup usulen anlatıldı."

4. Başvurucu müdafii, hükmün yüze karşı açıklanmasından (tefhimden) itibaren süresinde 18/12/2019 tarihli dilekçe ile temyiz talebinde bulunmuştur. Ceza Dairesi, gerekçeli kararı başvurunun müdafii 31/12/2019 tarihinde elektronik tebligat (e-tebligat) yoluyla göndermiş, tebligat aynı gün alıcısı tarafından açılmış, 5/1/2020 tarihinde mevzuat gereği otomatik olarak okundu sayılmıştır. Başvurucu müdafii 16/1/2020 tarihinde temyiz sebeplerini gösterir ek dilekçeyi Ceza Dairesine sunmuştur.

5. Yargıtay 1. Ceza Dairesi 1/3/2021 tarihinde, gerekçeli kararın başvuru müdafii 5/1/2020 tarihinde tebliğ edilmesine rağmen temyiz sebeplerini gösterir dilekçenin 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 295. maddesinde belirtilen yasal süresi geçtikten sonra sunulduğu gerekçesiyle temyiz isteminin reddine karar vermiştir. Karar şu şekilde alınmıştır:

"Konya Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi tarafından 18.12.2019 tarihinde; sanık ve sanık müdafinin yüzüne karşı verilen karara karşı, sanık müdafii tarafından aynı gün gerekçe içermeyen süre tutum dilekçesi verildiği, gerekçeli kararın sanık müdafii 05.01.2020 tarihinde tebliğ edilmesine rağmen CMK'nin 295. maddesinde belirtilen sürede gerekçeli temyiz dilekçesi sunmadığı anlaşıldığından, CMK'nin 298/1. maddesi uyarınca sanık müdafinin temyiz isteminin REDDİNE"

6. Nihai kararı 19/4/2021 tarihinde öğrenen başvuru müdafii 20/5/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, gerekçeli temyiz dilekçesinin süresinde sunulduğu hâlde hatalı değerlendirme sonucu temyiz isteminin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile yargısal kararlara değinilerek ihlal iddiaları değerlendirilirken bu hususların yanı sıra somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda ileri sürdüğü iddialarını yinelemiştir.

10. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa Mahkemesi Özkan Şen (B. No: 2012/791, 7/11/2013), Cemile Akyıldız (B. No: 2014/1382, 22/9/2016), Ertuğrul Dalbaş (B. No: 2014/7805, 25/10/2017), Hasan İşten (B. No: 2015/1950, 22/2/2018), Nihal Uslukol (B. No: 2016/73086, 25/9/2019) ve Hüseyin Volkan Kurf (B. No: 2019/42687, 8/3/2023) kararlarında mahkemeye erişim hakkı kapsamında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir.

13. Somut olayda, Ceza Dairesinin gerekçeli kararının başvurucuya tebliği sonrasında gerekçeli temyiz dilekçesinin süresinde verilmediği gerekçesiyle temyiz talebinin süre yönünden reddi nedeniyle mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu görülmüştür.

14. Anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmede müddetçe Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

15. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı mutlak olmayıp sınırlamalara konu olabilir. Ancak Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi uyarınca anılan sınırlamaların mahkemeye erişimi imkânsız hâle getirmemesi ya da aşırı derecede zorlaştırmaması gerekir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen hukuki veya fiili sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (*Özkan Şen*, § 52).

16. Mahkemelerin iç işleyişlerine ilişkin süreçlerdeki aksama ve hatalardan kaynaklanan sorumluluğun yargısal koruma talep eden bireylere yüklenmesi mahkemeye erişim hakkına bir müdahale teşkil edebilir. Bu bakımdan yargısal başvurulara dair dilekçelerini ilgili mevzuatta öngörülen usule uygun olarak yetkili yargı merciine sunan kişilerin kendilerine atfedilemeyen ve tamamen mahkemelerin iç işleyişinden kaynaklanan hata ve aksamalardan sorumlu tutularak mahkemeye erişimlerinin engellenmesi bu hakka yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılabılır. Özellikle kanun yoluna başvurma yönündeki istek ve iradesini ortaya koymuş olan başvuru sahipleri yönünden bu tür müdahaleler, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlaline sebep olabilir (bir kısım değişikliklerle birlikte bkz. *Hasan İşten*, § 46).

17. Öte yandan bireysel başvuru yolunun ikincillik niteliği gereği, ilgili mevzuatı yorumlamak derece mahkemelerinin görevi olup Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda incelediği husus Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğidir. Bu kapsamda kanun yoluna başvurma süresinin hangi tarihte başlayacağını belirlemek Anayasa Mahkemesinin görevi olmayıp Anayasa Mahkemesi, kanun yoluna başvurma süresinin başlatıldığı tarihle ilgili olarak derece mahkemelerinin yorumlarının Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkını ihlal edip etmediğini incelemektedir.

18. Somut olayda Yargıtay 1. Ceza Dairesi, başvuru sahibinin -yedi günlük- yasal süre geçtikten sonra temyiz sebeplerini gösterir dilekçe sunduğu gerekçesiyle 5271 sayılı Kanun'un 298. maddesi uyarınca temyiz isteminin reddine karar vermiştir.

19. Ceza Dairesinin hüküm fıkrasında *gerekçeli kararın tefhim/tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içerisinde kararın temyiz edilebileceğinin* belirtildiği görülmektedir (bkz. § 3). 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'un 21. maddesiyle yürürlükten kaldırılan 5271 sayılı Kanun'un 295. maddesinde ise temyiz başvurusunda temyiz nedenleri gösterilmemişse *temyiz başvurusu için belirlenen sürenin bitmesinden veya gerekçeli kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde hükmü temyiz olunan bölge adliye mahkemesine bu nedenleri içeren bir ek dilekçe verileceği* belirtilmiştir.

20. 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun "*Elektronik tebligat*" kenar başlıklı 7/a maddesinde ve 6/12/2018 tarihli ve 30617 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nin "*Elektronik tebligatın hazırlanması ve*

muhataba ulaştırılması" kenar başlıklı 9. maddesinde elektronik yolla tebligatın, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılacağı belirtilmiştir.

21. Başvuru konusu yargılama sürecine ilişkin Ceza Dairesi kararı, başvurucunun avukatına e-tebligat yoluyla tebliğ edilmiştir. İlgili mevzuat uyarınca e-tebligat yolunun kullanıldığı gönderiler, muhatabın hesabına ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayılmaktadır. Buna göre somut olayda tebliğ mazbatasında *"Tebliğat alıcının hesabına iletilmesini müteakip mevzuat gereği belirlenen süre sonunda otomatik olarak okundu sayıldı."* şeklindeki delil kaydının oluşturulduğu 5/1/2020 tarihi tebliğ tarihidir (*Farıs İnan*, B. No: 2020/20279, 4/10/2023, ř 19).

22. Olay tarihinde yürürlükte bulunan -7499 sayılı Kanun'la 5271 sayılı Kanun'da yapılan ve 1/6/2024 tarihinde yürürlüğe giren değişiklikler öncesinde- 5271 sayılı Kanun'un 291. maddesi uyarınca temyiz kanun yoluna başvurmak için hükmün yüze karşı açıklanmasından (tefhimden) itibaren on beş günlük bir süre ngrlmştir. Hükmün yüze karşı açıklanmadığı durumda ise bu süre tebliğ tarihinden başlayacaktır. 5271 sayılı Kanun'un 294. maddesine göre temyiz eden, hükmün bozulmasını neden istediğini temyiz başvurusunda göstermek zorunda olup temyiz sebebi ancak hükmün hukuki yönüne ilişkin olabilir. Aynı Kanun'un 295. maddesi uyarınca temyiz başvurusunda temyiz nedenleri gösterilmemişse temyiz başvurusu için belirlenen sürenin bitmesinden veya gerekçeli kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde hükmü temyiz olunan bölge adliye mahkemesine bu nedenleri içeren ek bir dilek verilir (*Hüseyin Volkan Kurt*, ř 54).

23. Bununla birlikte yeni sistemde temyiz kanun yoluna ilişkin düzenlemelerle ilgili olarak Yargıtay ceza dairelerinin ve Yargıtay Ceza Genel Kurulunun kararları arasında yorum farklılıkları oluşmuştur. Gelinek noktada özellikle kararlara karşı kanun yollarının, şeklinin, sürelerinin ve sonuçlarının ilgililere eksik bildirildiği hllerde yasal srelerin ne zaman ve hangi şartlarda başlayacağı hususlarında bir uygulama birliğinden söz edilmesi mümkün görünmemektedir. Bu durum ilgililer yönünden belirsizliğe yol açtığı gibi eksik bildirim yanıtıcı bir işlev de görmektedir. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kuruluna göre de yargı organlarının bu konuda farklı sonuçlara varması taraflar için kanunun öngörülebilirliği açısından sorun oluşturmaktadır (*Hüseyin Volkan Kurt*, ř 55). Anılan eleştiriler neticesinde 7499 sayılı Kanun'la 5271 sayılı Kanun'da birtakım değişiklikler yapılmış ve 1/6/2024 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

24. Sresinde temyiz sebeplerini gösterir dilek sunmadığı gerekçesiyle temyiz talebinin reddine karar verilmesinin, başvurucunun mahkemeye erişim hakkına ağır bir müdahale teşkil ettiği açıktır. Bu ağır müdahale karşısında mahkemelerin birtakım tedbirleri/imkânları devreye sokması başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bu ağır müdahaleyi dengeleyebilir. Örneğin temyiz talebiyle ilgili karar verilmeden önce temyiz sebeplerinin bildirilmesinin sonuçları hakkında başvurucunun bilgilendirilmesi bu ağır müdahaleyi dengeleyecek niteliktedir. Somut olayda Ceza Dairesi, temyiz için genel süre mahiyetindeki on beş günlük süre bakımından itarda bulunmuş ancak gerekçeli kararın tebliğinden itibaren temyiz gerekçelerini itiva eden ek dilekçenin verilmesi için yedi günlük süre yönünden ihtar yapmamıştır. Diğer bir ifadeyle Ceza Dairesi, temyiz sürecini bir bütün olarak değerlendirmemiş; gerekçeli kararın tebliğinden itibaren temyiz gerekçelerini itiva eden ek dilekçe vermesi konusunda başvurucuyu eksik bilgilendirmiştir. Dahası Ceza Dairesi hüküm fıkrasında *gerekçeli kararın tefhim/tebliğ tarihinden itibaren* on beş gün içinde kararın temyiz edilebileceğini belirtmiştir (bkz. ř 3). Yargıtay 1. Ceza Dairesi de temyiz

kanun yolu açısından eksik bilgilendirme içeren bir karara yönelik olarak başvurunun temyiz talebini -yedi günlük yasal süre geçtikten sonra- temyiz sebeplerini gösterir dilekçe sunduğu gerekçesiyle reddetmiştir. Bu durumda Yargıtayın bazı dengeleyici tedbirleri/imkânları devreye sokmaksızın başvurunun temyiz talebini reddetmesinin mahkemeye erişim hakkını güçleştirdiği ve başvurucuya aşırı külfet yüklediği için orantısız olduğu anlaşılmıştır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. *Hüseyin Volkan Kurt*, § 56).

25. Ayrıca somut olayda 31/12/2019 tarihinde başvuru müdafiinin elektronik adresine ulaşan ve aynı tarihte başvuru müdafi tarafından açılarak okunan gerekçeli kararın 5/1/2020 tarihinde tebliğ edilmiş sayılacağı, 15 günlük temyiz süresinin 20/1/2020 tarihinde dolacağı anlaşılmıştır. Buna göre 16/1/2020 tarihinde verilen gerekçeli temyiz dilekçesinin süresinde olduğu kabul edilmelidir. Dolayısıyla Yargıtay 1. Ceza Dairesinin gerekçeli temyiz dilekçesinin verilme süresinin hesaplanmasına dair yaptığı değerlendirmeye başvurunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvenceye bağlanan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için Yargıtay 1. Ceza Dairesine (E.2020/2553, K.2021/2764) iletilmek üzere Konya 1. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2018/369, K.2019/231) GÖNDERİLMESİNE,

D. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucaya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurusunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Konya Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi (E.2019/2361, K.2019/2514) ile Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 31/10/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.